

PM

Alternativ Associationsform för Idrottslig verksamhet

- Lägesrapport från AA-utredningen -

"Ingen blir en sämre människa blott därför att han idkar idrotten som yrke. Men önskvärt är utan tvivel, att yrkesmännens antal hålles så lågt som möjligt. Eljest förryckes lätt hela idrottens idé. Förvärvsbegäret undantränger idealiteten."

Ur förordet till RF:s jubileumsskrift 1928

Riksidrottsforum 8-10 maj 1998

Innehåll

FÖRORD.....	3
SAMMANFATTNING.....	4
1. UPPDRAGET	5
1.1 Uppdrag från RF-stämman 1997.....	5
1.2 Utredningsdirektiv.....	5
2. BAKGRUND.....	7
2.1 Analys av den ideella föreningens gränser	7
2.2 Aktiebolag eller annan alternativ associationsform eller en ny lag?	7
2.3 Omvärldsbeskrivning.....	8
2.4 Befintliga bolag inom svensk idrottsrörelse	9
3. KOMMITTÉNS TANKAR INFÖR DET FORTSATTAR ARBETET	10
3.1 Samordnad idrottsrörelse – medlemmarna bestämmer över regelverken	10
3.2 Att vara eller inte vara en ideell förening	11
3.3 Bodelning mellan den ideella föreningen och ett idrotts-AB!.....	12
3.4 Kapitaltillskott – drivkraft för viss idrott i AB-form.....	13
3.5 Ekonomiska effekter av idrottsverksamhet i bolag.....	14
3.6 Behövliga stadge- och regeländringar.....	16
BILAGA 1 UTLÅTANDE AV PROFESSOR CARL HEMSTRÖM.....	1
BILAGA 2 OMVÄRLDSBESKRIVNING.....	1
1. NORGE	1
2. DANMARK	4
3. FINLAND	7
4. ENGLAND.....	8
4.1 Premier League.....	8
4.2. The Football Association, F.A	9
5. EXEMPEL FRÅN ÖVRIGA EUROPA.....	11
BILAGA 3 EXEMPEL PÅ BEFINTLIGA BOLAG INOM SVENSK IDROTT	1
1. DE STORA LAGIDROTTERNA.....	1
1.1. Ishockey.....	2
1.2. Fotboll.....	2
1.3 Handboll och Basket	2
2. INDIVIDUELLA IDROTTER.....	2
2.1 Skidor.....	3
2.2 Motorsport.....	3

Förord

Riksidrottsstyrelsen (RS) beslöt under hösten 1997 att tillsätta en kommitté för utredning av Alternativ Associationsform för idrottslig verksamhet (AA-utredningen). Ledamöter i kommittén är Inger Båvner, Svenska Gymnastikförbundet (ordförande), Ingemar Ericson, Jerker Löfgren och Ann-Katrin Olsson, samtliga RS, samt Rickard Fagerlund, Svenska Ishockeyförbundet och Sune Hellströmer, Svenska Fotbollförbundet. Kommitténs sekreterare är Christer Pallin och Thomas Karlsson, RF-Juridik.

Kommitténs arbete pågår och ett slutligt förslag skall lämnas till RS i september 1998. Denna promemoria kan ses som en avrapportering av det hittillsvarande arbetet och är avsedd att fördjupa diskussionen och stimulera till synpunkter inför det fortsatta arbetet. Promemorian är således på intet sätt uttömmande.

Frågan om alternativ associationsform för idrottslig verksamhet är en på samma gång stor och liten fråga. Stor - därför att den engagerar många, både inom och utanför idrottsrörelsen. Liten - därför att den berör ett mycket litet antal föreningar inom ett fåtal specialidrottsförbund (SF).

För att frågan skall få rätt belysning och för att den kommande diskussionen skall handla om rätt saker är det, enligt kommitténs mening, viktigt att alla tar till sig kunskap om de frågeställningar som finns och de avgränsningar som bör göras.

Det handlar således inte om att ”bolagisera svensk idrott” utan snarare att undersöka möjligheten, för en i huvudsak liten del av det översta elitskiktet inom svensk idrott, att bryta loss den kommersiellt yrkesmässigt bedrivna idrottsverksamheten från den ideella föreningen och föra över den till en alternativ associationsform.

Även i framtiden kommer så gott som all idrottsverksamhet att organiseras och bedrivas i ideella föreningar. Föreningar som i allt väsentligt vilar på ideella arbetsinsatser och som åtnjuter stöd och förmånsbehandling från samhället. De ideella föreningarna kommer alltså även fortsättningsvis att utgöra grunden för den demokratiskt uppbyggda svenska idrottsrörelsen.

Farsta 1998-04-30

Inger Båvner
Kommitténs ordförande

Christer Pallin och Thomas Karlsson
Skr i kommittén

Sammanfattning

- ?? Kommittén kan i dagsläget tänka sig att, till riksidrottsstyrelsen i september 1998, lägga ett förslag som tillåter att idrottsverksamhet får bedrivas i aktiebolag. SF som så önskar ges därmed möjlighet att, inom ramen för angivna regler i RF:s stadgar, införa egna regler som tillåter idrottsföreningar (=ideella föreningar) att överföra en del av sin idrottsliga verksamhet till ett aktiebolag.
- ?? Den ideella föreningen skall även fortsättningsvis vara den grundläggande och huvudsakliga organisationsformen för idrottslig verksamhet. Det är föreningarna som är medlemmar i SF och utgör den demokratiska basen för beslutsfattandet inom idrottsrörelsen. De ideella föreningarna förutsätts organiseras och verka inom de ramar som samhället har uppställt bl a för begränsad skattskyldighet och annan förmånsbehandling.
- ?? En formell bodelning mellan den yrkesmässiga och den ideella idrotten kan enligt kommitténs uppfattning medföra att större klarhet skapas avseende hur respektive verksamheter i olika hänseenden skall behandlas.
- ?? De föreningar och de SF som i första hand torde beröras av idrotts-AB är elitföreningar inom ett mindre antal lagidrottsförbund. Varje SF bör själv få avgöra om bolagstillåtande regler skall införas, och varje förening måste själv ges möjlighet att bestämma om man vill överföra sin elitidrottsverksamhet (t ex A-laget) till ett aktiebolag eller om man fortsatt vill driva denna i den ideella föreningen.
- ?? Motiven för att tillåta idrotts-AB är dels att på ett tydligare sätt avskilja den del av idrotten som lever under i huvudsak kommersiella betingelser till en för detta ändamål anpassad associationsform med klara lagregler, dels att möjliggöra för den yrkesmässiga idrotten att på ett inom bolagsvärlden sedvanligt sätt tillföras riskkapital.
- ?? Frågan om ägandet av de idrotts-AB som ges möjlighet att bedriva idrottslig verksamhet är inte färdigutredd inom kommittén. Kommittén har även avvaktat med att ta ställning till om principerna härför skall finnas i RF:s stadgar eller om SF skall ges möjlighet att bestämma även om detta.
- ?? Aktiebolagen för idrottslig verksamhet förutsätts verka inom de ramar som i allmänhet gäller för näringsverksamhet i bolagsform. Det innebär att idrotts-AB inte kan förvänta sig samma ekonomiska stöd och förmånsbehandling från stat och kommuner som tillkommer den allmännyttiga ideella föreningen.

1. Uppdraget

1.1 Uppdrag från RF-stämman 1997

RF-stämmans beslut

RF-stämman i Karlstad beslöt mot bakgrund av motionerna från AIK m.fl (motion nr 7) och Svenska Ishockeyförbundet (motion nr 8) att - i enlighet med RS förslag - uppdra åt RS att utreda frågan om konsekvenser och möjligheter beträffande en alternativ associationsform till den ideella föreningen för bedrivande av idrottsverksamhet av omfattande kommersiell/professionell karaktär. Stämman beslöt därtill att RS skall återkomma till RF-stämman 1999 med resultatet av utredningen.

RS utlåtande över motionerna nr 7 och nr 8

I utlåtandet över motionerna anförde RS följande:

RS, som inser vikten av de problemställningar som framförs i motionen från AIK m fl, anser att ett beslut med den inriktning som motionärerna anför inte kan fattas utan en genomgående analys och sedvanligt remissförfarande inom idrottsrörelsen. Det bör i sammanhanget betonas att de här berörda frågorna sannolikt berör ett litet antal föreningar inom ett fåtal SF.

RS har diskuterat den i motionerna berörda frågan dels i oktober 1996 mot bakgrund av ett framlagt diskussionsunderlag avseende eventuell framtida möjlighet att organisera kommersiell/professionell idrottslig verksamhet i alternativ associationsform till den ideella föreningen, dels i februari 1997 i samband med uppföljning av tidigare beslut och p g a föreliggande motioner.

RS har härvid bl a uppdragit åt RF-kansliet och RF:s Juridiska kommitté att återkomma till RS med förslag till rekommendationer om hur kommersiell idrottslig verksamhet skulle kunna organiseras i framtiden samt att även återkomma med mer utvecklade tankar kring hur en eventuell ny lagstiftning om idrottsföreningar skulle kunna se ut. Om RF-stämman följer RS förslag enligt ovan ges detta arbete ökad angelägenhet.

I förslaget till Manifest om idrottens framtid (jfr handlingarna under punkt 13.2 i föredragningslistan) skriver RS: "Det är angeläget att upprepa RF: s stadgar som slår fast, att RF, som är en ideell förening, består av specialförbund (SF) med till dem anslutna ideella föreningar som bedriver idrottslig verksamhet." RS utgår från att så skall vara fallet även fortsättningsvis.

1.2 Utredningsdirektiv

En av RS utsedd projektgrupp får i uppdrag att utifrån ovanstående RF-stämmobeslut, och RS-utlåtande, utreda och framlägga ett förslag till RS enligt nedan:

I. Principiella utgångspunkter och avgränsningar för utredningen:

?? Demokratiskt uppbyggd organisation

Svensk idrottsrörelse (RF-organisationen) skall även fortsättningsvis vara uppbyggd enligt demokratiska medlemsinflytandeformer (direkt eller representativ demokrati). De ideella föreningarna (idrottsföreningarna) är därvid, som medlemmar, bärare av den beslutanderätt som enligt RF:s stadgar konstituerar SF med SDF och RF med DF. I föreningarna tillämpas grundprincipen "en medlem - en röst".

?? **Sammanhållen idrottsorganisation**

Svensk idrottsrörelse skall kännetecknas av att den är en folkrörelse där prestationsinriktad tävlingsidrott och hälsoinriktad bredd- och motionsidrott skall kunna inrymmas under samma organisationsparaply. Bestämmandet även över den prestationsinriktade tävlingsidrottens regler och uppbyggnad skall finnas inom den demokratiskt uppbyggda idrottsorganisationen.

?? **Värna den ideella föreningen**

Den demokratiska ideella föreningen i dess egentliga betydelse skall vara den associationsform som används för i huvudsak ideell idrottsverksamhet och därmed berättigar det allmännas stöd i olika former.

II. Alternativ associationsform till den ideella föreningen

?? Utredningen skall redovisa förutsättningar för och konsekvenser av att idrottsverksamhet som idag bedrivs inom ideella föreningar överförs till alternativ associationsform (i huvudsak avses då AB), och därmed även söka klargöra huruvida det kan göras möjligt för aktiva och ledare att kunna representera ett bolag när de tränar och tävlar utan att avkall görs på idrottsrörelsens demokratiska organisation.

?? Utredningen skall även, som ett alternativ till nuvarande ordning, pröva om det är möjligt att klarlägga uppkomna frågeställningar genom en lag om ideella föreningar alternativt en lag om idrottsföreningar.

?? Utredningen skall i sammanhanget även ta hänsyn till vilka möjliga effekter ”en alternativ associationsform” kan medföra med avseende på det allmännas stöd och förmånsbehandling av allmännyttiga ideella föreningar idag.

?? Utredningen skall ta del av och i förslaget redovisa motsvarande situation i andra länder (t.ex inom EU) och inte minst redovisa hur de nordiska idrottsförbunden har tagit sig an och ev löst frågan.

Projektgruppen kan, inom ramen för angiven budget, utse mindre arbetsgrupper (med ansvar för skrivningar, utredningsunderlag, enkäter m.m.) Projektgruppen bör under arbetet utnyttja olika referensgrupper, såsom bl.a RF:s Juridiska kommitté och Stadgekommitté, som "bollplank", samt kan vid behov anlita extern expertis.

2. Bakgrund

2.1 Analys av den ideella föreningens gränser

En viktig utgångspunkt för frågan om alternativ associationsform har varit en analys av den ideella föreningen, och då särskilt var gränsen går för att betraktas som en rättskapabel ideell förening (dvs juridisk person). Att den ideella föreningens juridiska status kan komma att äventyras i takt med att idrottens ekonomiska förutsättningar förändras har sedan lång tid förutspåtts och på senare tid också besannats i några uppmärksammade fall.

För att utröna var gränsen i civilrättsligt hänseende går för den ideella föreningen har kommittén uppdragit åt en av landets främsta experter på området, professor Carl Hemström, Uppsala Universitet, att utveckla sina tankar härom i ett särskilt utlåtande, **bilaga 1**.

Med stöd i utlåtandet kan konstateras att det föreligger risker med att bedriva ekonomisk verksamhet i en ideell förening, särskilt om denna till huvudsaklig del har att främja merparten av medlemmarnas (de aktivas) ekonomiska intressen. Värt att notera i utlåtandet är också att ett aktiebolag kan ges en inriktning som ligger långt från den traditionella, dvs att främja bolagsmännens ekonomiska intressen. I de fall där tveksamhet råder rörande den ideella föreningens status skulle aktiebolagsformen därför kunna utgöra ett alternativ för att de som är ansvariga för verksamheten inte skall råka illa ut.

2.2 Aktiebolag eller annan alternativ associationsform eller en ny lag?

Kommittén har på ett tidigt stadium fastnat för att aktiebolaget sannolikt är den alternativa associationsform som kan komma i fråga för de syften som avses med uppdraget från RF-stämman. Som framgår av Hemströms ovan nämnda utlåtande finns ett antal andra associationsformer och därtill stiftelsen att tillgå, men aktiebolaget får i detta sammanhang ses som den bäst lämpade formen.

Underhand, bl a vid den kontakt kommittén haft med den statliga idrottsutredningen, har fråga uppkommit om varför inte den ekonomiska föreningen, med sin demokratiska struktur, skulle kunna vara ett alternativ. Den ekonomiska föreningen skall per definition användas för ekonomisk verksamhet med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intresse. Därtill är den ekonomiska föreningen kooperativ, vilket innebär att den har till ändamål att understödja medlemmarna i deras egenskap av t ex producenter eller konsumenter, vilket inte kan anses fylla de syften som avses med RS-uppdraget.

Den ideella föreningen är den associationsform som i huvudsak skall användas för traditionell idrottslig verksamhet inom ramen för den av medlemmar demokratiskt uppbyggda idrottsrörelsen. En viktig förutsättning för dessa medlemsföreningar är att ändamålet skall vara att främja den idrottsliga verksamheten och inte medlemmarnas eller andras ekonomiska intressen.

Frågan om en eventuell speciallagstiftning för idrottsföreningarnas verksamhet är önskvärd, har kommittén ännu inte penetrerat i sådan grad att den kan presenteras inom ramen för denna PM.

2.3 Omvärldsbeskrivning

Kommittén har påbörjat en kartläggning av hur situationen ser ut i vissa andra länder. I första hand har förhållandena i närliggande nordiska länder studerats. Eftersom "bolagiseringen" inom Europa tycks ha kommit längst i England har ett studiebesök gjorts hos The Football Association och The F.A. Premier League i England. Kommittén har därtill gjort bedömningen att även förhållandena i Tyskland och eventuellt Holland bör studeras. En utförligare redovisning återges i **bilaga 2**.

De nordiska länderna

Av de nordiska länderna har Danmark kommit längst i så motto att sedan man 1976 införde professionell fotboll (kontraktfotbold), gav man också klartecken till att lyfta ut eliten/proffsen ur klubbarna. All professionell fotboll drivs idag i aktiebolag (AS), dvs hela Superligan samt div I.

I Norge har man sedan en längre tid tillbaka haft ett särskilt kapitel i Norges Idrettsforbunds (NIF) stadgar om "Avtaler mellom idretten og naeringslivet". I stadgarna anges bl a att idrettslag (förening) kan samarbeta med andra föreningar, "selskap" (bolag), stiftelser eller andre rättssubjekt. Vidare sägs att samarbetsavtal under vissa premisser skall föreläggas NIF för godkännande. NIF kan uppställa villkor för godkännandet och NIF:s styrelse (idrettsstyret) kan utarbeta riktlinjer för dylika avtal. Vissa gränsdragningsproblem beträffande samarbetsavtalen finns och NIF:s idrettsstyre avser att senast till Idrettstinget våren 1999 lägga fram ett färdigt förslag till reglering härom. Idag finns i Norge AS som klubbarna själv har bildat, "färdiga" AS som man har slutit avtal med likväl som helt fristående AS. Dock finns ingen möjlighet för ett AS att vara medlem och varje spelare (idrottsutövare) måste representera föreningen – bl a för att falla in under NIF:s regler.

I Finland pågår också en diskussion rörande dessa frågor. Finlands Idrotts (SLU) förbundsmöte behandlade så sent som den 26 april 1998 ett förslag "Professionalism inom Finlands idrott", innefattande förslag till utveckling av den allmännyttiga och professionella verksamheten. Kommittén har inte närmare hunnit ta del av och kunnat analysera innebörden av de beslut som fattats, men uppenbart är att man i Finland önskar åstadkomma en ordning där gränsen dras mellan idrottens proffs- och affärsverksamhet i förhållande till den allmännyttiga verksamheten.

England

Intrycken från förhållandena i England är sådana att det organisatoriskt knappast går att jämföra med idrotten i de nordiska länderna. Det visar sig att de engelska "klubbarna" (som inte kan likställas med ideella föreningar) alltid har varit "ägda" och att den struktur med börsnoterade bolag som sedan 80-talet tagit form endast kan synas vara en förädling av tidigare organisationsformer. Till och med förbunden har den juridiska formen "Limited" och är således formella bolag. De 21 aktierna i "The F.A. Premier League Limited" innehas

av respektive PL-klubb, en var, samt F.A som sitter på den s.k ”golden share”. Parallella jämförelser kan däremot göras beträffande hur idrottsverksamheten har påverkats av den intensifierade ”bolagiseringen”.

2.4 Befintliga bolag inom svensk idrottsrörelse

Sedan lång tid tillbaka har det förekommit att idrottsföreningar av olika anledningar har knutit till sig ett helägt eller delägt bolag. En av orsakerna har varit att i formellt juridiskt hänseende skilja en mer eller mindre riskbenägen näringsverksamhet från den idrottsliga verksamheten. En annan har varit en övertro på att man genom att komma in i momssystemet kan vinna ekonomiska fördelar.

De bolag som finns idag i anslutning till idrottsföreningar har i huvudsak en kommersiell inriktning bestående av verksamheter såsom sponsring, merchandising eller annan rörelseverksamhet, men det finns också bolag som har till uppgift att äga och driva idrottsanläggningar.

En annan typ av bolag som finns är sådana som har en mer eller mindre nära koppling till enskilda aktiva idrottsutövare. Inom individuella idrotter som motorsport men även inom bl a skidor förekommer bolag som anknyter till verksamheten.

Gemensamt för de befintliga bolagen är att de inte kan vara föremål för själva idrottsutövningen, eftersom den enligt nu gällande regler måste ske inom ramen för en ideell förening.

Kommittén har påbörjat en kartläggning av befintliga bolag inom svensk idrott. Även om denna inte blir heltäckande, kan den förhoppningsvis ge viss information till ledning för det fortsatta arbetet. I **bilaga 3** ges en kortfattad översikt av för tillfället kända förhållanden.

3. Kommitténs tankar inför det fortsatta arbetet

Kommittén överväger i dagsläget att till Riksidrottsstyrelsen (RS) i september framlägga ett förslag som gör det möjligt för de Specialidrottsförbund (SF) som anser det motiverat att införa regler som i sin tur möjliggör för de föreningar som så önskar att överföra en del av sin idrottsliga verksamhet till ett aktiebolag. Det finns flera argument för en sådan ordning.

Vissa elitidrottsföreningar har idag en sådan omfattande ekonomisk verksamhet sett i relation till sitt ändamål att den ideella föreningen som organisationsform kan befaras ha sina formella begränsningar. Det första som kan komma att ifrågasättas är den skatterättsliga statusen av allmännyttig ideell förening, men i en förlängning kan även den civilrättsliga statusen prövas.

Ett annat vägande argument är att skapa en formell organisatorisk boskillnad mellan traditionellt bedriven idrottsverksamhet med i huvudsak ideella ledare och utövare och den del av idrotten som lever under mer eller mindre kommersiella yrkesmässiga betingelser.

Härutöver kan eventuella ekonomiska effekter såsom tillgång till externt riskkapital, t ex via börsintroduktion anföras som argument. Vidare kan det faktum åberopas att aktiebolaget genom sin utförliga lagreglering utgör en tryggare organisationsform än den oreglerade ideella föreningen, såväl internt som gentemot borgenärer och andra externa samarbetspartners.

3.1 Samordnad idrottsrörelse – medlemmarna bestämmer över regelverken

En mycket viktig princip inom svensk, och nordisk, idrott har varit strävan att under samma tak organisera både hälsoinriktad bredd- och motionsidrott samt prestationsinriktad tävlingsidrott (elitidrott). Ett genom åren återkommande argument för denna ordning är att ur bredden föds eliten, samt att elitverksamheten tjänar som inspirationsgivare för breddverksamheten, både bland unga och äldre.

Att sammanhållningen är mycket stark inom idrottsrörelsen vittnar det faktum att inga lyckade ”utbrytningar” ur idrottsgemenskapen hittills har genomförts. Tanken på fristående proffsfigor har länge funnits och försök därtill har också gjorts (bl a inom skridskosporten för 20-25 år sedan). En av anledningarna till att man inom idrottsrörelsen fortsatt har kunnat samla yppersta elit jämte bred motionsverksamhet står att finna i själva organisationsstrukturen.

I praktiken har idrottsrörelsen genom sitt nationella och internationella nätverk, med stadgar och tävlingsregler, erhållit en ställning som kan betecknas som i det närmaste monopolliknande. Varje försök till utbrytning stupar på att man därmed kommer att frysas ut från deltagande i ”officiella” tävlingar som SM, EM och VM samt att man med all sannolikhet också förlorar möjligheten att delta i Olympiska Spel.

Bestämmandet över den prestationsinriktade tävlingsidrottens regler och uppbyggnad finns således också inom den demokratiskt uppbyggda idrottsorganisationen. Någon ändring härvidlag är svår att förutse även om man skulle tillåta att föreningar lyfter ut sin kommersiella elitidrott i bolag. Eventuella idrotts-AB kommer därför sannolikt inte att som

sådana bli en del av den demokratiska organisationsstrukturen, dvs inte ges möjlighet till medlemskap.

Grunden för hela den svenska idrottsrörelsen utgörs av de många ideellt arbetande ledarna. Utan dessa skulle inte de 22.000 idrottsföreningarna fungera. Endast i ett mycket litet antal föreningar kan vi tala om mer eller mindre affärsmässigt bedriven idrottsverksamhet med anställda ledare och idrottsutövare. Sådan verksamhet förekommer sannolikt enbart på seniornivå. Övrig idrottsverksamhet förutsätter däremot ett stort ideellt engagemang med i huvudsak oavlönade ledare och aktiva.

Den demokratiska ideella föreningen i dess egentliga betydelse är därför den associationsform som även i framtiden kommer att användas för i huvudsak ideell idrottsverksamhet. Den demokratiska ideella föreningen torde också i framtiden vara den enda associationsform som tillåts bli medlem i SF och därmed RF. Härmed förbehåller man exklusivt denna organisationsform rätten att direkt eller indirekt medverka i de beslut som rör hela idrottsrörelsen.

3.2 Att vara eller inte vara en ideell förening

Ser man tillbaka på hur idrotten har utvecklats genom åren, finner man att ett genomgående drag i verksamheten är det ideella (oavlönade) arbetet, både i form av ledargärning och som aktivt idrottande. Idrottsutövningen har i huvudsak fram till de senaste 10-20 åren varit en fritidsverksamhet som flertalet ägnat sig åt vid sidan av sin ordinarie sysselsättning. Idrottsföreningarna har varit sammanslutningar för ”amatörer” skötta av ideellt arbetande ledare på sin fritid. Att idrottsföreningar kommit att betraktas som ”rent ideella föreningar” har därför känts naturligt.

Idag finns idrottsföreningar av mer skiftande slag än förr. Det stora flertalet föreningar ser visserligen i stort sett ut som tidigare, och sköts av ideella krafter på samma sätt som förr. Men det finns också föreningar med stor ekonomisk omsättning och med många anställda (både administratörer och idrottsutövare).

Så länge som storklubbarna organiserar, förutom elitverksamhet, även en bred idrottslig verksamhet - ungdom och motion - och under förutsättning att ändamålet med verksamheten inte är att främja medlemmarnas ekonomi, kan associationsformen fortsatt utgöras av den ideella föreningen. Skulle däremot enbart elitverksamhet, med avlönade spelare och ledare, bedrivas tillsammans med en omfattande kommersiell verksamhet, idrottslig såväl som inkomstbringande verksamhet i övrigt, föreligger en uppenbar risk för att statusen som ideell förening kan förloras.

De små och medelstora föreningarna, med traditionellt stor ungdoms- och motionsverksamhet, har som regel inga svårigheter att behålla statusen av ideell förening. Men även bland de medlemsmässigt små föreningarna kan undantag finnas. Den juridiska statusen som ideell förening kan på goda grunder ifrågasättas, t ex i de fall där en förening bildas av ett fåtal personer med nära ekonomisk koppling till föreningen.

I de fall organisationen inte längre kan anses ha statusen av en ideell förening, inställer sig frågan – vilken typ av sammanslutning/association är det då? I något fall kan det röra sig om en ekonomisk förening, sannolikt en oregistrerad ekonomisk förening. En oregistrerad

ekonomisk förening är ingen rättskapabel juridisk person, vilket innebär att de som företräder organisationen själva blir personligt ansvariga för de rättsförhållanden som ingås. Om organisationen inte ens kan betecknas som en oregistrerad ekonomisk förening, på grund av att t.ex. stadgar saknas eller att man saknar styrelse, kan eventuellt ett enkelt bolag föreligga. Inte heller det enkla bolaget är en rättskapabel juridisk person.

Följaktligen är det av yttersta vikt att med säkerhet veta att den organisationsform man valt är en ideell förening enligt dess rättsliga betydelse. I de fall osäkerhet härom föreligger är sannolikt föreningsformen fel vald och en alternativ associationsform måste sökas.

3.3 Bodelning mellan den ideella föreningen och ett idrotts-AB!

Kommittén har tidigt funnit att de allt mer ökade ekonomiska aktiviteterna inom vissa idrotter medför att den ideella föreningen som associationsform har begränsningar utifrån sin tänkta funktion. Det kan därtill konstateras att dessa aktiviteter ställer betydligt högre krav än tidigare på kompetens hos föreningarnas företrädare i vad avser ekonomiskt kunnande och insikt i lagar och förordningar. Detta oavsett om verksamheten bedrivs i en ideell förening eller i ett bolag.

Idrottsverksamheten har utvecklats till att bli allt mer polariserad. Det går inte att bortse ifrån att det idag finns en mer eller mindre professionell/kommersiell idrott å ena sidan och en i huvudsak ideell amatöridrott å andra sidan. Det motsatsförhållande som uppstår mellan dessa båda kategorier/verksamheter skapar inte sällan interna strider i föreningarna, om målet med verksamheten, om prioritering av resurserna m.m.

Ur detta motsatsförhållande föds ibland mer eller mindre välbetänkta nya organisatoriska lösningar som inte alltid överensstämmer med idrottsrörelsens och/eller samhällets regler. I ambitionen att göra idrottsliga satsningar, inte sällan gemensamt av flera föreningar, konstrueras nya sammanslutningar utifrån andra grunder än de som den ideella föreningen huvudsakligen är tänkt för. Tävlingsklubbar, elitklubbar, allianser av olika slag m fl nyskapelser – som kommit till utifrån behovet av att samla en mindre skara elitinriktade utövare, för vilka hela den nya organisationens verksamhet inriktas utifrån höga idrottsliga och ekonomiska mål. En verksamhet som med största säkerhet kan betecknas som näringsverksamhet och under alla omständigheter som en ekonomisk aktivitet.

För att bli motverka att den ideella föreningen utnyttjas för icke tänkta syften, och för att tydliggöra en klar bodelning mellan den ideella idrotten och den del av idrotten som lever under kommersiella villkor bör bolagsformen tillåtas. Av de befintliga bolagsformerna har kommittén funnit att aktiebolaget måste anses bäst lämpat härför. Aktiebolaget är en passande samverkansform för den förening som önskar göra formell bodelning mellan professionell/yrkesmässig och ideell/amatör idrott, men den är också ett alternativ till konstruerade tävlings-/elitklubbar för gemensam ekonomisk satsning föreningar emellan. Aktiebolaget kan därtill, som Hemström påpekar i sitt utlåtande, ges en inriktning som ligger långt från den traditionella, nämligen att främja bolagsmännens ekonomiska intressen. Den bolagsordning som antas för verksamheten kan (så långt lagens skyddsregler tillåter) ges ett innehåll där olika önskemål från dem som bildar bolaget kan tillgodoses. Som ett

exempel nämner Hemström att ett aktiebolag kan ges ett annat syfte än att åstadkomma vinst åt aktieägarna.

Genom att införa regler som möjliggör för de föreningar som så önskar att överföra och bedriva sin elit-/proffsverksamhet i ett aktiebolag erhålls inte bara ett regelverk att hålla sig till, aktiebolagslagen ger nämligen klara besked om hur saker och ting skall skötas. Dessutom klargörs på ett tydligt sätt att den kvarvarande verksamheten i den ideella föreningen är sådan som berättigar förmånsbehandling från det allmännas sida. Härigenom kommer även idrottsföreningarnas ställning såsom allmännyttiga ideella föreningar att stärkas generellt. Föreningen får en tydligare profil genom att klart kunna påvisa att de bidrag som erhålls liksom föreningens övriga intäkter enbart används för att finansiera en i grunden ideell verksamhet. Föreningens ekonomiska tillgångar skall främja den idrottsliga verksamheten och inte gynna enskilda föreningsmedlemmar eller andra ekonomiska intressen.

En ytterligare effekt som kan erhållas genom den beskrivna bodelningen, vilket kommittén erfarit från Danmark och England, är en funktionell uppdelning mellan de föreningsfunktionärer som finns. De ideella ledarna, med sina specialintressen och kunskaper, får i huvudsak ägna sig åt den traditionella idrottsverksamheten. I idrotts-AB behövs med nödvändighet professionella administratörer med hög kompetens att sköta affärsverksamhet i bolagsform. I många av de svenska elitklubbarna vilar detta ansvar idag i huvudsak på de förtroendevalda ledarna, ett ansvar som man inte alltid mäktar med.

3.4 Kapitaltillskott – drivkraft för viss idrott i AB-form

Det går inte att bortse ifrån att det för många föreningsföreträdare är ett stort behov av och möjligheten till kapitaltillskott som är de viktigaste skälen till varför AB skall tillåtas för idrottsverksamhet. Genom att utbjuda bolagets aktier till försäljning kan riskvilligt kapital erhållas. Utvecklingen under senare år visar också att en börsintroduktion av idrottsaktier är fullt möjlig.

Både i Danmark och England anses, enligt de företrädare som kommittén kommit i kontakt med, att det finns ett klart samband mellan ökad kapitaltillgång genom bl a börsintroduktion och det kvalitetslyft man har fått i verksamheten. Inte bara genom bättre idrottsutövare, utan även beträffande tillgången på professionella ledare. Kompetensen i den dagliga operativa verksamheten har stärkts betydligt.

Enligt kommitténs uppfattning bör en stor försiktighet dock råda med avseende på möjligheten att lyckas med en börsintroduktion av idrotts-AB. Risken för en övertro på att flertalet bildade idrotts-AB kan introduceras på börserna kan skapa nya problem. Att söka externt riskkapital via börserna innebär ett stort ansvar. Det förutsätter att det man erbjuder har en framtid och att verksamheten ger en långsiktig avkastning till aktieägarna på ett eller annat sätt. Det passar sig inte att med hjälp av externt kapital komma på grön kvist, förbruka pengarna och sedan genom emissioner be om nytt kapital. Varje SF måste åläggas ansvaret för ett regelverk som säkerställer att inte en möjlighet till idrotts-AB och börsintroduktion utnyttjas på sådant sätt att idrottens trovärdighet ifrågasätts.

En avgörande fråga beträffande kapitalanskaffningen knyter an till ägandefrågan i bolaget. Skall idrotts-AB ägas (kontrolleras) av den ideella föreningen eller kan man tänka sig ett "fritt" ägande. Frågan är inte färdigdiskuterad inom kommittén varför inte heller någon djupare analys härav presenteras.

3.5 Ekonomiska effekter av idrottsverksamhet i bolag.

Här berörs i huvudsak de ekonomiska effekter som kan påstås vara negativa med att idrottsverksamheten överförs till ett idrotts-AB. Huruvida den förändrade skattesituationen i praktiken kommer att få enbart en negativ verkan kan dock diskuteras.

Skattesituationen

En på förhand given ekonomisk effekt av att bedriva idrottsverksamhet i AB, är frånvaron av förmånsbehandling i skattehänseende. Ett idrotts-AB måste behandlas som ett AB bland andra AB. Det innebär att idrotts-AB kommer att vara skattskyldiga till statlig inkomstskatt för eventuellt netto av alla sina intäkter, samt att bolaget också blir momsredovisningsskyldigt. Hur stort ett idrotts-AB's netto blir kan dock diskuteras och kanske kommer inkomstskatten inte att upplevas som särskilt betungande.

För de delar av sport- och idrottsområdet som är momspliktiga gäller den lägsta nuvarande momsskattesatsen enligt momslagen, sex procent (för t ex biljettintäkter). Eftersom en momsredovisningsskyldighet för viss verksamhet samtidigt innebär full avdragsrätt för ingående moms i denna verksamhet, torde de relativt nya momsreglerna inte alltid innebära att tillhandahållaren ? d v s annan än en allmännyttig ideell förening, staten eller kommun - behöver ta ut ett ökat pris på tjänsten.

1995 lade Stiftelse- och föreningskommittén, den s k Swartlingska utredningen, fram sitt slutbetänkande "Översyn av skattereglerna för stiftelser och ideella föreningar" (SOU 1995:63). Betänkandet är av intresse i detta sammanhang eftersom det innehåller förslag rörande den del av de ideella föreningarnas verksamhet som närmast kan karaktäriseras som kommersiell/proffessionell, dvs den verksamhet som kan komma ifråga för en bolagisering. Framst p g a oklarheter kring stiftelsebeskattningen har dock ännu ingen proposition utarbetats, men sannolikt kommer eventuella lagförslag att ha sin utgångspunkt i den Swartlingska utredningen – innebärande att även om en idrottsförening är att betrakta som allmännyttig skall den kommersiella/professionella verksamheten inom denna skiljas ut och beskattas på sedvanligt kommersiellt sätt. Några andra tankar finns f n inte enligt de informationer som har inhämtats från finansdepartementet. En eventuell lagändring kommer dock att träda i kraft tidigast om två år.

Skulle förslagen från den Swartlingska utredningen leda till lagändring, faller argumentet att bibehålla den kommersiella/professionella idrottsverksamheten i den ideella föreningen p g a den förmånliga skattesituationen. Genom en uppdelning av idrottsverksamheten i skilda juridiska personer – ett AB och en ideell förening – kan skälen för fortsatt förmånlig skattebehandling för de allmännyttiga föreningarna anses bli starkare.

Bidrag och subventioner från det allmänna

I debatten har framförts att några statliga och kommunala bidrag inte kan komma ifråga till

”föreningar som bolagiseras”. Bortsett från det felaktiga i att ”föreningen bolagiseras” - det är en del av föreningens verksamhet som lyfts ut till ett AB – är påståendet sannolikt i grunden korrekt.

Som framgår av det svenska svaret i september 1996 på EU-kommissionens förfrågan om statligt stöd till idrotten (föranlett av fråga om konkurrensnedvridande stödformer) avser offentlig finansiering av idrottslig verksamhet ett stöd till ideella föreningar till förmån för i huvudsak barn- och ungdomsverksamhet och utgår i syfte att stimulera bredd- och motionsidrott. Förutom ett direkt ekonomiskt stöd utgår huvuddelen av det kommunala stödet i form av subventionerad tillgång till kommunala idrottslokaler och -anläggningar. Av svaret framgår därutöver att något statligt eller kommunalt stöd inte lämnas till ”professionella klubbar med kommersiell verksamhet”.

Det är dock inte självklart att kommuner - så länge man håller sig inom de regler som kommunallagen anger - inte skulle kunna ge t ex ett idrotts-AB bidrag eller subventionerad lokalupplåtelse. Är det fråga om stöd till en allmännyttig verksamhet som gynnar kommunmedlemmarna kan det finnas utrymme för kommunalt stöd, oavsett i vilken associationsform denna bedrivs. Hur betydelsefull en idrottsaktivitet (t ex ett elitserielag i ishockey) är för kommunen och dess medborgare kan vara avgörande härvidlag. Ytterst är det naturligtvis genom ett politiskt ställningstagande som frågan avgörs.

Kostnader för polisbevakning

Ett annat argument i debatten mot en ”bolagisering” är att idrotts-AB kommer att få svara för kostnaderna för den polisbevakning som krävs i samband med större idrottsevenemang.

Enligt ordningslagen (1993:1617) gäller att den som anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning (ett idrottsevenemang hänförs till det senare) skall svara för att det råder god ordning vid sammankomsten eller tillställningen. Polismyndigheten får meddela de villkor som behövs för att upprätthålla ordning och säkerhet vid sammankomsten eller tillställningen. Villkoren får innefatta skyldighet för anordnaren att anlita personal. Skyldighet för anordnaren att anlita ordningsvakter enligt lagen (1980:578) om ordningsvakter får åläggas endast i fråga om konserter och offentliga tillställningar. Villkoren får inte medföra att anordnaren belastas med onödiga kostnader eller att möjligheten att hålla sammankomsten eller tillställningen onödigtvis försvåras på något annat sätt.

Den som i vinstsyfte anordnar en offentlig tillställning skall ersätta polismyndighetens kostnader för att hålla ordning vid tillställningen. Ersättningsskyldigheten gäller inte sådana ideella föreningar som anges i 7 § 5 mom. fjärde stycket a)--d) lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Ersättningsskyldigheten får sättas ned eller efterges, om det finns särskilda skäl.

Kommittén har inte funnit klarhet i huruvida alla bevakningskostnader i samband med tillställningen omfattas, dvs både i fråga om inre och yttre bevakning. Uppenbart är dock att om annan än allmännyttig ideell förening är anordnare kan denne påläggas kostnadsansvar för polisbevakning.

Lotterier, bingo etc

Bingospel eller egentligt lotteri får, enligt lotterilagen, i princip bara anordnas av svensk juridisk person som är ideell förening och som har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål inom landet. Endast om det finns särskilda skäl, får tillstånd meddelas för en juridisk person som inte är ideell förening.

3.6 Behövliga stadge- och regeländringar

Kommittén, som själv inte har tagit ställning till denna fråga, har uppdragit till RF:s stadgeutskott att analysera och ge förslag på vilka regeländringar som kan anses erforderliga för införandet av en nyordning med idrotts-AB. Detta arbete pågår.

Utgångspunkten är att det behövs en uttrycklig regel i RF:s stadgar som klart anger att det är möjligt för en förening att överföra idrottslig verksamhet till ett idrotts-AB. Huruvida RF:s stadgar härutöver skall innehålla mer eller mindre detaljerade bestämmelser kan diskuteras. RF:s stadgar har idag, förutom vad som anges i 12 kap, få bestämmelser om SF:s och föreningarnas tävlingsverksamhet. Beslutanderätten i hithörande frågor har i princip överlämnats till SF. RS har dock rätt att påkalla ändring av SF:s stadgar om de strider mot RF:s stadgar eller på annat sätt är olämpliga, och SF är härför skyldiga att fortlöpande till RS insända beslutade stadgeändringar.

Ett alternativ till att i RF:s stadgar inta en utförlig reglering av saken är att överlåta till SF att i sina stadgar och tävlingsbestämmelser närmare reglera villkoren för idrotts-AB. I allt väsentligt är frågan - om överlåtande av föreningens rättigheter till ett bolag – en fråga som avser tävlingsverksamheten. Enligt gällande ordning ligger huvudansvaret härför på SF. Härmed skulle även frågan om äganderätten till bolaget (kontrollmöjligheten) kunna överlämnas till SF att besluta om. SF skulle även ges ansvaret för att tillförsäkra att idrottsutövarna i AB kommer att omfattas av reglerna i RF:s stadgar om doping, bestraffning mm. Utgångspunkten för kommittén är fortfarande att de aktiva idrottsutövarna måste vara medlemmar i den förening som har rätten till den serieplats som laget har.

Bilaga 1

Utlåtande av professor Carl Hemström

Jag har av Christer Pallin för Riksidrottsförbundets räkning fått i uppdrag att uttala mig om var enligt min uppfattning gränsen går i civilrättsligt avseende för den ideella föreningen i de fall, då ekonomisk verksamhet bedrivs inom en förening till förmån för någon eller några fysiska och/eller juridiska personer *eller* en förhållandevis liten skara idrottsutövare. Ett exempel kan vara då den ekonomiska verksamheten de facto har till syfte att i allt väsentligt bekosta den mer eller mindre professionella verksamheten.

Jag kommer i det följande att i stora drag i avsnitt I ange hur man i svensk rätt klassificerar de samverkansformer (nedan associationer eller organisationer), som förekommer inom den del av juridiken som benämns associationsrätt. Skälet till att detta avsnitt behövs är att klassificeringen av vissa av de organisationer, som är av intresse i det nu aktuella sammanhanget, förutsätter att man har kännedom om dessa klassificeringsregler. I avsnitt II tar jag härefter upp vissa exempel där man kan ställa spørsmålet om fråga är om ideella föreningar eller i verkligheten om andra associationer eller verksamhetsformer. I det därpå följande avsnittet III berör jag vissa av de konsekvenser, som följer av att man har att göra med den ena eller den andra av de organisationsformer, som svensk rätt tillhandahåller. I avsnitt IV slutligen ger jag några avslutande synpunkter på vilka vägar man skulle kunna gå för att komma till rätta med de problem, som jag har redogjort för i avsnitt II och III.

I. Till associationsrätten hänförs de former som svensk privaträtt tillhandahåller då några fysiska och/eller juridiska personer går samman för att främja ett för de samverkande gemensamt ändamål. Associationerna delas upp i huvudgrupperna bolag och föreningar.

Det enkla bolaget, handelsbolaget och kommanditbolaget är former i vilka de som går samman (bolagsmännen) träffar bolagsavtal. Detta leder till att dessa former brukar karakteriseras som slutna associationer; de är organisationer i vilka medlemmarna/bolagsmännen vanligen inte kan växla utan att bolagsavtalet påverkas. Det enkla bolaget kan inte som sådant registreras - det är inte någon juridisk person. Däremot skall sedan 1995 bolagsmännen i vissa näringsidkande enkla bolag registreras hos patent- och registreringsverket (nedan PRV). Före 1995 var däremot ett bolag i vilket bolagsmännen gemensamt utövade näringsverksamhet att se som ett handelsbolag oavsett om det registrerats som sådant eller ej. Fr.o.m. 1995 avgörs emellertid vilka bolag som är handelsbolag av om de registrerats som handelsbolag. - Kommanditbolaget är en särform av handelsbolag i vilket en eller flera av bolagsmännen - dock inte alla - kan förbehålla sig ett begränsat ansvar för bolagets uppkommande förpliktelser. Jag berör fortsättningsvis inte kommanditbolaget. - Det skall tilläggas att förekomsten av ett bolag förutsätter, att de som samverkar på något sätt är förpliktade att verka för det gemensamma ändamålet.

Det nu sagda innebär sammanfattningsvis att en association som inte är registrerad kan vara ett enkelt bolag - och före 1995 även ett handelsbolag.

Vid sidan av de nu nämnda bolagsformerna tillhandahåller svensk rätt även aktiebolagsformen. Aktiebolaget skiljer sig från det enkla bolaget och handelsbolaget därigenom, att det mera är en form för kapitalsamverkan än för personsamverkan. Den bolagsordning som antas för verksamheten kan dock i hög utsträckning (så långt lagens skyddsregler tillåter det) ges ett innehåll där olika önskemål från dem som bildar bolaget kan tillgodoses. Som exempel kan nämnas, att ett aktiebolag kan ges ett annat syfte än att åstadkomma vinst åt aktieägarna.

Aktiebolaget registreras som bekant hos PRV - endast det aktiebolag som ännu inte registrerats eller som av misstag inte kommit att registreras kan tänkas ge upphov till klassificeringsproblem. Det oregistrerade aktiebolaget vållar dock få problem ur klassificeringssynpunkt och jag berör det inte vidare i detta papper.

Vid sidan av de nu nämnda bolagsformerna tillhandahåller svensk rätt andra bolagsformer för mera speciella ändamål. Dessa lämnar jag utanför denna framställning.

Om man från denna utgångspunkt frågar sig vad det är som skiljer föreningarna från framför allt det enkla bolaget och handelsbolaget brukar man i den juridiska litteraturen i regel säga att föreningarna är öppna associationer medan bolagen är slutna. Föreningarnas karaktär av öppna associationer tar sikte på att stadgarna för föreningar tillåter ett växlande antal medlemmar - om antalet medlemmar uppgår till X eller Y eller Z påverkar det inte stadgarna - d.v.s. medlemsavtalet.

Av föreningar skiljer man i svensk rätt mellan huvudgrupperna ekonomiska och ideella föreningar.

Den ekonomiska föreningen karaktäriseras av att den används för ekonomisk verksamhet i ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Är föreningen därtill kooperativ, vilket innebär att den har till ändamål att understödja medlemmarna i deras egenskap av exempelvis producenter eller konsumenter, kan den registreras som ekonomisk förening hos PRV. Den ekonomiska förening som inte registreras - även om den i och för sig hade kunnat registreras - blir inte en ekonomisk förening av det slag som lagen om ekonomiska föreningar innehåller regler om utan "lever" i ett delvis okänt juridiskt landskap.

Om alltså den ekonomiska föreningen karaktäriseras av att den kombinerar ekonomisk verksamhet med ändamålet att främja medlemmarnas ekonomiska intressen blir motsatsvis den förening där en av dessa båda förutsättningar, eller de båda, brister att karaktärisera som en ideell förening. Den ideella föreningen kan därmed bedriva ekonomisk verksamhet men den får i det fallet inte - om den inte skall övergå till att bli en ekonomisk förening - främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Den ideella föreningen registreras inte hos PRV som ideell förening. Däremot skall den ideella förening som driver visst slag av näringsverksamhet registreras i handelsregistret hos PRV.

Av det nu sagda framgår att det finns oregistrerade ekonomiska föreningar och ideella föreningar, vilka alltså inte heller registreras.

Sammanfattningsvis blir de former, som främst kan vålla problem när det gäller gränsdragningen mellan olika slag av associationer enkla bolag, oregistrerade ekonomiska föreningar och ideella föreningar.

Härtill bör för fullständighetens skull även nämnas att det även finns stiftelser, dvs. organisationer som saknar medlemmar och som i stället är för vissa ändamål anslagna förmögenheter vilka har till uppgift att främja i sina stiftelseförordnanden angivna ändamål. Att de trots allt bör nämnas i detta sammanhang beror därpå, att gränsen mellan de ideella föreningarna och stiftelserna emellanåt kan bli ett problem - exempelvis om medlemmarna i en förening skulle upphöra (om inte annat genom dödsfall) medan den förmögenhet som föreningen ägde lever vidare. Stiftelser nämns inte vidare i denna framställning.

II. Enligt stadgarna för Sveriges Riksidrottsförbund (nedan RF) är RF en ideell förening som består av specialidrottsförbund med till dem anslutna ideella föreningar. Om detta påstående i stadgarna skall vara korrekt måste dock de nu nämnda föreningarna också juridiskt sett vara ideella föreningar. Förutsättningen för att så är fallet har jag beskrivit i avsnitt I ovan - fråga skall vara om avtalad samverkan för ett för de samverkande gemensamt ändamål, vilken bygger på stadgar som tillåter att antalet medlemmar fluktuerar, och som inte kombinerar ekonomisk verksamhet med syftet att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Att det emellanåt kan uppkomma problem i något eller några av dessa avseenden är naturligt.

Då t.ex. ett antal föreningar går samman för att tillsammans organisera en större idrottslig aktivitet - exempelvis en viss tävling - brister det nog ofta redan i vad gäller öppenhetsrekvisitet. Fråga är då med andra ord inte om en förening utan om ett bolag. Vare sig detta bolags syfte är altruistiskt eller att främja de samverkande föreningarnas - d.v.s. bolagsmännens - ekonomiska intressen är detta bolag numera att klassificera som ett enkelt bolag medan gemensamt utövad näringsverksamhet före 1995 medförde att bolaget blev ett handelsbolag. Skulle åter avtalet tillåta att antalet medverkande föreningar kan öka eller minska - varvid avtalet ofta kallas stadgar - är det visserligen en förening som man har bildat, men skulle i detta fall verksamheten vara att klassificera som ekonomisk verksamhet och de samverkande föreningarna vara berättigade att exempelvis dela ett eventuellt överskott, blir den förening som man sålunda har åstadkommit att klassificera som en oregistrerad ekonomisk förening.

Ett liknande exempel föreligger då ett antal personer har bildat en förening för spel på elitnivå och denna förening drivs av dem, som har bildat den, som dess enda medlemmar. Även detta torde utgöra ett enkelt bolag enligt dagens regler.

Något annorlunda blir situationen då de som har bildat föreningen tar in dem som är aktiva spelare som medlemmar. Om i detta fall avtalet/stadgarna måste justeras då nya spelare kommer till synes det alltså vara fråga om ett bolagsförhållande. Tillåter däremot stadgarna att medlemmar ansluts eller avgår utan att stadgarna behöver justeras, torde det vara fråga om en förening och den centrala frågan blir därmed, om denna förening kan sägas bedriva ekonomisk verksamhet och därtill kan anses främja sina medlemmars ekonomiska intressen.

Vad först begreppet ekonomisk verksamhet beträffar förekommer detta inte blott i 1987 års Föreningslag utan även i 1911 och 1951 års numera upphävda föreningslagar.

Beträffande innebörden av ekonomisk verksamhet i 1911 års föreningslag har Nial i ett i Nytt Juridiskt Arkiv (nedan NJA) 1948 s 590 intaget utlåtande uttalat, att själva uttrycket ekonomisk verksamhet visserligen var vagt och oklart, men att det inte var lagens mening

att varje verksamhet som skedde med användande av pengar eller annan egendom skulle anses som ekonomisk verksamhet enligt lagen. Undén hade i en uppsats i NJA Avd II 1912 s 313 uttalat och motiverat den åsikten, att med ekonomisk verksamhet var att förstå affärsmässig verksamhet. Och i justitiedepartementets promemoria 1938:1 Om grunderna för en lagstiftning ang. ideella föreningar sades i överensstämmelse härmed, att med ekonomisk verksamhet var att förstå affärsmässigt organiserad verksamhet. Detta var också Nials uppfattning. Begreppet affärsmässig verksamhet pekade således enligt Nial på, att det skulle vara fråga om en fortlöpande, åtminstone i normalfallen på vinstsyfte inriktad verksamhet, som var organiserad och driven i den form som är vanlig inom affärlivet. En idrottsförening som anlägger en idrottsplats blir således inte därigenom ekonomisk, eftersom själva anläggningsarbetet inte kan ses som ekonomisk verksamhet. Det är ju i det fallet fråga om ett tillfälligt, tidsbegränsat arbete. - Högsta domstolen anslöt sig i målet till Nials uppfattning vilket innebar, att den i målet aktuella föreningen ansågs vara en ideell förening.

I motiven till gällande - 1987 års - lag om ekonomiska föreningar sägs betr 1 kap 1 § att innebörden av "att en ekonomisk förening har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet etc" i sak överensstämmer med motsvarande definition i 1951 års föreningslag (prop. 1986/87:7 s 78). Och i kommentaren till sistnämnda lags 1 § sägs, att med ekonomisk verksamhet alltså menas att verksamheten är kommersiell, industriell, finansiell eller på annat sätt affärsmässigt organiserad (Hagbergh-Nisell, Lagen om ekonomiska Föreningar, 5 uppl., 1981 s 19). Detta innebär alltså såsom i 1948 års rättsfall att det är den affärsmässigt organiserade verksamheten som utgör ekonomisk verksamhet i föreningslagens mening. Till affärsmässigt organiserad verksamhet hör säkerligen sådan verksamhet som är bokföringspliktig. Här kan nämnas att i den 20 punkter långa förteckningen i 1929 års bokföringslag 1 § över bokföringspliktiga verksamheter ingick teater-, varieté-, cirkus-, biograf- eller därmed jämförlig rörelse eller filminspelning. Att denna förteckning i 1929 års bokföringslag alltså 1998 är av visst intresse följer därav, att 1974 års handelsregisterlag kräver, att även ideell förening som yrkesmässigt bedriver sådan verksamhet som var bokföringspliktig enligt 1929 års bokföringslag skall införas i handelsregistret. Vad åter gäller att verksamheten skall bedrivas yrkesmässigt torde, som Nial framhöll i 1948 års rättsfall, idén härmed vara den, att verksamheten skall ha en viss grad av varaktighet, att den sålunda skall innefatta en serie av affärshändelser, även om dessa sträcker sig över en tämligen begränsad period. För att yrkesmässig näringsverksamhet skall föreligga torde dock inte i civilrättsliga sammanhang krävas att verksamheten skall ge upphov till vinst (jfr Nial-Hemström, Om handelsbolag och enkla bolag, 3 uppl., 1992, s 76).

Men ekonomisk verksamhet är möjligen ett vidare begrepp än bokföringspliktig verksamhet. Så var fallet enligt 1911 års föreningslag som hänförde föreningar med ideella syften och bokföringspliktig rörelse till de ekonomiska föreningarnas krets medan föreningar med annan ekonomisk verksamhet skulle ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen för att bli att anse som ekonomiska (se Hemström, Uteslutning ur ideell förening, 1972, s 8). Enligt 1951 och 1987 års föreningslagar blir däremot som framgått av det ovan sagda en förening inte att anse som ekonomisk blott därför att den bedriver bokföringspliktig rörelse. Om det efter införandet av 1976 års bokföringslag föreligger identitet mellan bokföringslagens näringsidkarbegrepp, dvs

yrkesmässigt drivande av verksamhet av ekonomisk art (se prop. 1975:104 s 203 f), och föreningslagens begrepp ekonomisk verksamhet, dvs affärsmässigt organiserad verksamhet, kan diskuteras.

Ytterligare en bedömning av intresse i detta sammanhang möter i Europeiska gemenskapernas domstols uppfattning, att den verksamhet som bedrivs av hel- eller halvprofessionella fotbollsspelare "where they are in gainful employment or provide a remunerated service" (domen i Bosmanmålet p. 73 med hänvisning till mål 13/76 Dona v Mantero [1976] p. 12) utgör ekonomisk verksamhet. Jfr härtill Krister Malmsten i *Idrottsjuridisk skriftserie* Nr 1, 1996, s 40.

Det skall här tilläggas att Högsta domstolen och en hovrätt i såvitt bekant fem fall har haft att ta ställning till om en Förening bedrivit ekonomisk verksamhet eller ej. I NJA 1935 s 106 ansåg Högsta domstolen att en förening som hade till ändamål att reglera importen och prisbildningen beträffande zinkvitt men som inte drev någon som helst handel med zinkvitt inte kunde anses idka ekonomisk verksamhet. Även hovrättsavgörandet *Svensk Juristtidning* 1936 rf s 57 avser konkurrenshämmande verksamhet: en förening med uppgiften att skydda medlemmarna mot en prisnedsättande konkurrens beträffande mjölk ansågs inte heller idka ekonomisk verksamhet. Härefter följer tidsmässigt det ovan omnämnda avgörandet NJA 1948 s 590. Den verksamhet, som den i det målet aktuella föreningen hade bedrivit, var anläggandet av en vatten- och avloppsledning som föreningen därefter hade att bekosta underhållet av. Däremot synes föreningen inte ha haft att svara för själva vattendistributionen. Att Högsta domstolen fann att föreningens verksamhet inte var ekonomisk har jag framhållit ovan. Nästa mål där frågan om en förening bedrev eller inte bedrev ekonomisk verksamhet och som var föremål för Högsta domstolens ställningstagande är NJA 1977 s 129. I detta mål uppkom frågan om en förening, som organiserade mannekänger och fotomodeller och därvid förmedlade uppdrag åt medlemmarna, kunde anses utöva ekonomisk verksamhet. Högsta domstolen kom till resultatet att så inte var fallet. Den omständigheten att föreningens huvudsakliga verksamhet utgjordes av förmedling av uppdrag åt medlemmarna - vilken verksamhet finansierades genom särskilda avgifter som var så bestämda att vinst inte skulle uppkomma - föranledde enligt domskälen inte att föreningen blev att hänföra till sådan förening för ekonomisk verksamhet som avses i lagen om ekonomiska föreningar. Det sista målet som skall nämnas i detta sammanhang är NJA 1987 s 394 där frågan väcktes om ett fackförbund, som hade träffat avtal om kollektiv hemförsäkring för sina medlemmar med Folksam, därigenom hade kommit att bedriva ekonomisk verksamhet. Förbundet hade enligt referatet att erlagga premien för hemförsäkringen, vilken uppgick till för 1983 tre miljoner kronor och för 1984 till 4 miljoner kronor och som dessutom måste delvis finansieras med förbundets fonderade medel. Denna verksamhet kunde dock enligt Högsta domstolens mening inte anses vara sådan att den påverkade förbundets egenskap av ideell förening.

Som framgår av dessa kortfattade referat är de berörda målen mycket speciella. Den förening av de berörda fem som väl kan sägas ha varit närmast utövandet av en kommersiell, industriell, finansiell eller på annat sätt affärsmässigt organiserad verksamhet synes ha varit den förening som förmedlade mannekäng- och fotomodellsuppdragen. I det målet ansågs dock sättet för beräkandet av avgifterna uppenbarligen inte vara tillräckligt affärsmässig för att verksamheten skulle bli ekonomisk i föreningslagens mening.

Men en ekonomisk förening föreligger som jag ovan har sagt inte redan därför att föreningen bedriver ekonomisk verksamhet. För att sådan verksamhet skall medföra att en förening blir en ekonomisk förening krävs ytterligare, att föreningen har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Och det gör ju onekligen de idrottsföreningar som har professionella idrottsmän

"i så måtto, som dessa lever av de ersättningar, som de erhåller från de klubbar som de spelar för. Men samtidigt är det ju vanligt även i andra slag av ideella föreningar att olika medlemmar ställer sin arbetskraft till föreningarnas förfogande. Jag har i annat sammanhang uttalat att det inte finns några skäl varför den som vill ställa sin arbetskraft till en ideell förenings fromma bör förmenas att göra detta så länge som anställningsvillkoren inte avviker i för den anställdes fördelaktig riktning från dem, som normalt gäller inom branschen (Organisationernas rättsliga ställning, 5 uppl. 1996, s. 120). Och är detta korrekt borde väl även högt betalda professionella spelare tillåtas som medlemmar i ideella idrottsklubbar.

Men samtidigt går det inte att komma ifrån att en ideell förening, i vilken medlemmarna helt eller kanske till övervägande del utgörs av hel- eller halvprofessionella spelare och ledare, får ett starkt drag av ekonomisk förening eller av bolag över sig (beroende av hur öppen organisationen är). Om vi utgår från att fråga är om en öppen organisation så karaktäriseras ju den ekonomiska föreningen av att den genom ekonomisk verksamhet främjar medlemmarnas ekonomiska intressen. Om verksamheten är att klassificera som ekonomisk blir den avgörande frågan om rekvisitet 'främjar medlemmarnas ekonomiska intressen' föreligger. Skillnaden mellan arbetstagaren och medlemmen torde vara om anslutningsvillkoren tyder på ett anställnings- eller medlemsförhållande. Nial har i vad gäller gränsdragningen mellan bolag och arbetsavtal pekat på vinstandelens betydelse. Att en i viss verksamhet anställd person har rätt till förutom sin fasta lön ett visst tantiem, beräknat på omsättning eller vinst i verksamheten, betyder inte att rättsförhållandets karaktär av anställningsförhållande ändras till bolag. Först om vinstandelen framstår som det väsentliga i avtalsförhållandet blir det bolag. I allmänhet är det mindre anledning att räkna med bolag om en persons ersättning för arbete i en rörelse i väsentlig grad bestäms inte av vinsten på rörelsen utan av omsättningen, bruttointäkten. I synnerhet om beräkningsgrunden är bruttointäkt av vederbörandes eget arbete framträder karaktären av arbetsersättning mer än karaktären av gemensamhet i vinst. (Nial-Hemström, Om handelsbolag och enkla bolag, 3 uppl. 1992, s. 56 f.) Och detta sätt att dra gränsen mellan arbetstagare och icke-arbetstagare bör man i huvudsak kunna göra även för organisationsrättens del. Det kan då leda till att föreningen inte kan anses främja sina medlemmars ekonomiska intressen. Alldeles oavsett till vilket resultat man kommer genom att använda rekvisiten 'ekonomisk verksamhet' och 'främja medlemmarnas ekonomiska intressen' går det dock inte att komma ifrån, att kanske omfattande ekonomisk verksamhet som har till övervägande syfte att främja inte ett ideellt syfte utan en grupp personer som är verksamma inom organisationen ger en på sitt sätt klart atypisk ideell förening till resultat. Skälet till att man accepterar att den ideella föreningen bedriver ekonomisk verksamhet utan vare sig krav på kapitaltillskott eller ett personligt ansvar för organisationens medlemmar och sysloman får nog ändå antas vara att organisationsformen genom sin ideella inriktning anses bära särbehandlas positivt i rättsligt hänseende. Den konflikt mellan andelsägares och borgenärs ekonomiska intressen som möter i ekonomiska föreningar och i ännu högre grad i aktiebolag förekommer med andra ord inte - eller skall i varje fall inte förekomma - i ideella föreningar (jfr

Hemström, Organisationernas rättsliga ställning, 5 uppl., 1996 s. 93). Men fråga är om den inte förekommer i de nu aktuella idrottsföreningarna." (Detta långa citat kommer från min uppsats i Festskrift till Strömholm, 1997, s 380 f.)

Ytterligare ett exempel på fall där problem kan tänkas uppkomma är då någon kommer på idén att använda föreningsformen för sin privata verksamhet för att utnyttja den goodwill som föreningsformen bär med sig och kanske även få ekonomiskt stöd från det allmänna. Att ett förbund inom idrottsrörelsen inte alltid kan genomskåda vad som ligger bakom en anslutningsansökan må vara förklarligt, och några medlemmar i verklig mening finns i detta fall inte. Man beskriver i engelsk litteratur sådana klubbar som *proprietary clubs* och framhåller att de över huvud inte hör hemma inom associationsrätten.

Det kan finnas anledning att avslutningsvis i detta avsnitt framhålla, att det emellanåt är svårt att med säkerhet säga, var gränsen går mellan ideella föreningar och andra associationer och verksamheter.

III. Jag har hittills uppehållit mig vid de olika slag av associationer som kan tänkas uppkomma vid sidan av den ideella föreningen. En viktig fråga är uppenbarligen vilka de juridiska konsekvenserna blir av att man har att göra med den ena eller andra associationsformen.

En första fråga som man har anledning att ställa sig är vilka av de ovannämnda associationerna som blir vad man brukar säga juridisk person. Det som är det speciella med den juridiska personen är att det är den som sådan som träffar avtal med utomstående och att den därmed även kan uppträda som part i rättegång. Svaret på den ställda frågan är att handelsbolaget, aktiebolaget, den registrerade ekonomiska föreningen och den ideella föreningen är juridiska personer. Motsatsvis följer härav an det enkla bolaget och den oregistrerade ekonomiska föreningen inte är juridiska personer.

En fråga som är ännu mera central är emellertid i vilka associationsformer som medlemmar och styrelseledamöter är fria från personligt ansvar för uppkommande förpliktelser. Här är svaret det att frihet från sådant ansvar i princip föreligger aktiebolag, registrerade ekonomiska föreningar och ideella föreningar. I det enkla bolaget svarar däremot den bolagsman som för bolagets räkning ingått ett avtal eller eljest ådragit sig ansvar, i handelsbolaget svarar samtliga bolagsman solidariskt tillsammans med bolaget, och i den oregistrerade ekonomiska föreningen svarar solidariskt de som har deltagit i den aktuella åtgärden eller beslutet. Att detta förhållande har praktisk betydelse i de fall som nämnts ovan och där formen ideell förening inte längre är aktuell är uppenbart.

Vad i övrigt gäller de skilda bolags- och föreningsformerna är läget det, att rättsreglerna i hög utsträckning innehåller tvingande regler där det föreligger ett behov av skydd för medlemmar eller utomstående, men att man i övrigt ofta kan utgå från vad de som samverkar har kommit överens om.

IV. Av det i slutet av avsnitt III sagda följer, att man även inom associationsrätten har möjlighet att finna praktiska lösningar. Jag har exempelvis ovan nämnt att aktiebolaget kan ges en inriktning som ligger långt från den traditionella, nämligen att främja bolagsmännens

ekonomiska intressen. Det nu sagda tyder enligt min uppfattning på att - om inte idrottsrörelsen som i vissa andra länder skulle kunna genom lagstiftning få tillgång till speciella regler för sin verksamhet - RF borde behålla formen ideell förening för all den verksamhet som går att bedriva i formen ideell förening men att man för exempelvis den verksamhet, som inte går att förena med den ideella föreningsformen eller där tvekan kan råda, ger de berörda föreningarna sådan information, att de som är verksamma i dem inte behöver råka illa ut om exempelvis verksamheten skulle gå med underskott. Vidare kunde RF ta ledning i vad gäller utformningen av en system med exempelvis klubbägda aktiebolag för skilda elitsporter. På så sätt ges RF möjlighet att påverka utformningen av de interna reglerna så långt som nu aktiebolagsformen - om det är den som skall väljas - tillåter. Även i övrigt kan RF säkerligen finna lämpliga vägar till inflytande.

Uppsala den 30 mars 1998

Carl Hemström
Professor emer. i civilrät

Bilaga 2

Omvärldsbeskrivning

Kommittén har under arbetes gång träffat representanter för norsk respektive dansk idrott, samt har genom delegerade gjort ett studiebesök hos Premier League och The Football Association i England. Översiktlig information har därtill inhämtats om situationen i en del andra länder. Avsikten är att efter idrottsforum göra jämförelser med ytterligare några länder.

1. Norge

Kommittén hade i samband med ett studiebesök möjligheten att få direkt information från dels Norges Idrettsforbund, dels Norges Fotbollforbund.

1.1 Norges Idrettsforbunds inställning till ”bolagisering”

Utgångspunkten för det norska förhållningssättet förening bolag finns angiven i ”Lov for Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite” (dvs NIF:s stadgar). I § 1-5 anges att idrettslag (förening) kan samarbeta med andra föreningar, ”selskap” (bolag), stiftelser eller andre rettssubjekt. Vidare sägs i paragrafen att samarbetsavtal under vissa premisser skall föreläggas NIF för godkännande. NIF kan uppställa villkor för godkännandet och NIF:s styrelse (idrettsstyret) kan utarbeta riktlinjer för dylika samarbetsavtal.

I NIF:s stadgar finns härutöver sedan 1990 ett kapitel 13 - ”Avtaler mellom idretten og næringslivet”.

I 13 kap betonas särskilt två saker:

?? Alla sportsliga avgörelser skall tas av klubben – dessa får inte läggas över på ett AS (bolag).

?? Vinst i AS som man samarbetar med skall till minst 51 % gå tillbaka till klubben.

Det finns vissa gränsdragningsproblem beträffande samarbetsavtalen och ev sanktioner. Idrettsstyret har att ta ställning till detta och avser att senast till Idrettstinget våren 1999 lägga fram ett färdigt förslag till reglering härom. Man avser även att skapa mekanismer som säkerställer inflytande över AS räkenskaper och utdelningen.

Idag finns både AS som klubbarna själv har bildat likväl som ”färdiga” AS som man har slutit avtal med till helt fristående AS.

En fråga om förändring som diskuteras är om AS skall få en status i norsk idrott – dvs medlemskap i någon form! Idag finns ingen möjlighet för ett AS att vara med och varje spelare (idrottsutövare) måste representera föreningen, bl a för att falla in under NIF:s regler. För närvarande finns olika uppfattningar inom norsk idrott – allt ifrån att öppna för

AS till att slå vakt om klubbarna (idag är Norge, Sverige och Island unika vad beträffar riksomfattande spridning av föreningar som byggs upp av frivilligt ledarskap).

Det finns exempel på klubbar som har fått nej av Idrettsstyret på sina respektive avtal med AS. En utgångspunkt i det norska resonemanget är att vi ska gärna ha AS och de ska kunna finnas i anslutning till idrotten, men det är i klubbarna som man ska mötas och fatta beslut om idrotten. AS ska inte komma och ha stemmerätt på möten.

Kap 13 i NIF:s stadgar har betytt att man på relativt tidigt stadium har varit beredd och kunnat förhindra att AS köper upp föreningar.

Vad kan AS ges för rättigheter som man i sin tur kan använda i sin verksamhet, dvs vad kan man sälja till sponsorer.

- Kan spelare vara anställda i AS (och därmed säljas) – svar: Ja! (??)
- Arrangemanget kan det ligga i AS – svar: Ja!
- Anläggning i ett AS – svar: Ja!

Ägarfrågan till ett AS diskuteras för närvarande inom NIF – idag är det fritt. Även frågan om ett AS skall kunna ha samarbete med flera klubbar övervägs. Mycket pekar på att ett AS inte skall kunna ha samarbetsavtal med flera föreningar (inom samma idrott). Klubben måste garantera att avtalet med AS kan sägas upp, vilket i sin tur negativt skulle kunna påverka möjligheterna till en ev börsintroduktion.

Beträffande anläggningar som ägs av AS gäller för erhållande av offentliga medel (bidrag från staten) att ev överskott skall återinvesteras i anläggningen, dvs ingen utdelning.

De problem som man idag kan se är främst:

- ?? Vem är det som de facto bestämmer över verksamheten!
- ?? En bättre lovgivning från Idrettstinget bör tillkomma - man är nöjd med att ha kap 13, men reglerna bör utvecklas ytterligare – det finns idag inget färdigtutvecklat system.

Några konklusioner:

- ?? NIF har en ideologisk grundsyn som återspeglas i de befintliga reglerna men som till stora delar kan tyckas vara av ”kosmetisk art” och som också till viss del innebär ”handklovar” på AS.
- ?? NIF har varit förutseende.
- ?? Syftet att hitta en form för nytt kapital – osäker på om den norska modellen fyller kravet för detta.

1.2. Information från Norges Fotbollförbundet (NFF) om hur de ser på frågan om bolag för bedrivande av idrottslig verksamhet

Utgångspunkten för det regelverk NFF har skapat är föreskrifterna i NIF:s stadgar och den möjlighet som dessa ger för NFF att själva skapa ett regelverk (vilket godkänts av NIF). Bakgrunden till NFF:s nuvarande regler är händelser under tidigt 90-tal med ett par klubbar

som försattes i konkurs. Förbundet tog initiativ till att undersöka de närmare orsakerna här till.

Den efterföljande skuldsaneringen genomfördes till del genom att föreningen blev kopplad till ett AS som tog över alla "rättigheter" från föreningen och i gengäld tillsköt driftkapital. NFF gav därtill föreningen ett räntefritt lån och fick underförstått härmed rätt till kontroll av föreningens ekonomi. Saneringen lyckades och 1997 blev första gången på sex år som föreningen kunde lämna medel till AS.

I anslutning till det inträffade inrättades en proffslicensnämnd inom NFF för att fortlöpande granska elitklubbarna. Ett särskilt "Reglemente for profflisens – kriterier" samt "Avtale med selskap utenom Idretten" finns.

Förhållandena idag är sådana att NIF:s lov förbjuder AS att spela fotboll i seriespel. De idrotts-AS som finns idag har ofta blandad verksamhet, dvs de driver även t ex allmän reklamverksamhet.

För närvarande finns ingen möjlighet att börsnotera Idrotts-AS. Tidsfaktorn, dvs att verksamheten inte bedrivits tillräckligt lång tid, är skälet.

Konserndannelser och ägarbegränsningar diskuteras. Ett förslag kommer att läggas till NFF-tinget att man inte skall kunna äga flera AS med koppling till flera klubbar.

Spelarna ska "ligga" i klubben (anställning??). Det finns regler inom norsk idrott som anger att man inte får ta upp spelarna som tillgång.

En stor fråga är – vem äger/styr fotbollen!!

Reglementet för proffslicens innebär bl.a:

- ?? Krav på kvalificerade revisorer i föreningarna – detta är en av de viktigaste orsakerna till att det snabbt har ordnat sig.
- ?? En kontrollkommitté skall väljas inom NFF.
- ?? Alla ska ha ett spelarkontrakt som ska skickas in till NFF (vid tvist gäller den version av avtalet som finns hos NFF).
- ?? Alla klubbar skall två ggr/år rapportera till NFF.
- ?? I det fall klubb inte får proffslicens flyttas man ned till div II, i vilken proffslicens inte behövs (har hänt 2ggr).
- ?? Vid negativt kapital får man två år på sig att rätta till ekonomin (det finns inget krav på att gå med vinst +/-0 är ok).

NIF har lagat ett regelverk avseende avtal mellan förening och 3:e man - t.ex AS, stiftelse eller ensk.person. De kan äga t ex rättigheter till spelare. Idrottens fria ställning måste dock bevaras. Och ett AS får inte ha ett ändamål eller verksamhet som står i strid med NIF:s lov. Det måste också finnas en balans mellan parternas "ytelser" (förpliktelser). Det finns särskilda vedtekter för AS i fotboll.

Avtal om rättigheter:

- ?? Vanlig typ är sponsoravtal.

- ?? Avtal om skötsel av föreningens administration – dock skall den ”daglige ledern” vara anställd av föreningen.
- ?? Tränare och spelare ska vara anställda av klubben – AS kan få uttala sig om anställning resp uppsägning/”försäljning” av spelare. I det fall att AS säger nej till ”köp” får föreningen själv betala. Om klubben säljer spelare skall överskottet tillfalla AS.
- ?? Klubbens budget avgör hur mycket marknadsrättigheterna är värda.
- ?? Vid ev KK/ackord för AS anser NFF att enligt en klausul övergår rätten till spelarna till föreningen.
- ?? Köp av marknadsrättigheter är momspliktig. Alla föreningar är momsregistrerade om de har en omsättning över X Nkr. Entrébiljetter är inte momspliktiga.

Slutligen – nästan alla klubbar/lag i Tippeligan har ett avtal med ett AS. Bolagen är av skiftande slag dock. Så har tex Brann ett anläggnings-AS, Rosenborg har ett vilande. I div I har ca 25 % av föreningarna ett AS.

Största tvivlet f.n. – måste föreningarna betala lön till spelarna, det innebär stora förpliktelser (och förutsätter att medel tillskjuts för detta från AS).

2. Danmark

För att få en bild av hur bolagiseringsfrågan har behandlats i Danmark inbjöd kommittén Ole Borch, advokat, ordförande i Brøndby AS, tidigare rådgivare för danska spelarföreningen i fotboll, f.d. ordförande i den statliga utredningen om proffsfotboll i Danmark.

Sedan 1976 har man professionell fotboll i Danmark. I samband med att man gick över till proffsfotboll (kontraktfotbold) sa man också ok till att lyfta ut eliten/proffsen ur klubbarna. All professionell fotboll drivs idag i AS, dvs hela Superligan samt div I.

I Dansk Bold Unions (DBU) ”love” § 36 står bl.a:

36.1 Bestyrelsen nedsætter et kontraktfodboldudvalg, jfr 9§.

36.3 I henhold till retningslinier vedtaget af bestyrelsen er det udvalgets opgave og kompetence:

- a) at modtage ansøgning om og udstede behørig tilladelse til, at en klub (kontraktklub) opretter og driver en afdeling for kontraktspillere, hvorved det bl.a. er et vilkår, at klubben driver en passende ungdomsafdeling,
- b) at modtage ansøgning om og udstede behørig tilladelse til, at en kontraktklub stiller sin tilladelse til at drive kontraktfodbold til rådighed for tredjemand, hvorved det bl.a. er et vilkår, at vedkommende tredjemand (og dennes spillere, ledere og traenere) underkaster sig de same love, bestemmelser og myndigheder, som gælder for de under DBU hørende organisationer og klubber (og disses spillere, ledere og traenere,

---

Som en följd av att proffsfotboll infördes i Danmark kom möjligheten att överlåta verksamheten till tredjemand och då i första hand till aktiebolag (AS). (Dock finns inget uttalat krav på att tredjemand måste vara ett bolag.) För Brøndby IFs del (eg Brøndbyernes Idrættssforening) innebar detta att man överlät elitverksamheten till ett AS redan från 1976.

I början ägde klubbarna sina bolag direkt eller indirekt (Brøndby AS ägs bl.a av en fond/stiftelse, BIF:s Venner), men efterhand har behovet av kapitalisering medfört ett spritt ägande och även i flera fall börsintroduktion. Brøndby AS introducerades på börsen 1986. Fortfarande har dock BIF:s Venner ägarmajoritet i Brøndby AS genom att man sitter på tillräckligt många B-aktier för att ha full kontroll på bolagsstämman.

Rent sportsligt tillåter DBU:s regler att en klubb/AS deltar med ett 1:a lag i Danmarksturneringen och ett 2:a lag som högst i Danmarksserien. En diskuterar huruvida ett 2:a lag även skall få möjlighet att delta på lägre nivå i Danmarksturneringen. I den händelse att konkurs skulle uppstå för klubben/3:e man flyttas laget ned till 2:a divisionen.

Fotbollsklubbarna i Danmark har organiserat sig utifrån de skilda förutsättningar som föreligger. Dock – liksom Brøndby har t.ex. Silkeborg A/S en ordning där B-aktierna (i föreningen) har övervikt över A-aktierna. FC Köpenhamn däremot har enbart en aktieklass tillgänglig för omsättning på börsen. På fråga om vilka som köper aktier framhålls att fansen endast till blygsam del svarar för kapitaliseringen. De stora finansörerna är stora institutioner, bl a engelska pensionskassor förekommer. En investering i fotbollsverksamhet anses som en del av den ökade satsning som görs i underhållningsbranschen, som är en av de snabbast växande marknaderna.

På fråga om det är tänkbart med stora sponsorer som ägare, erhålls svaret att man är ”bang for det” – sportssponsoring är idag en mycket billig reklam. Om sponsorerna blir ägare finns risk att reklampriserna hålls nere. Ur kapitaliseringssynpunkt är det bättre att försöka skilja på sponsorer och ägare.

På fråga om inflytande, ansvar och ev sanktioner och om hur länge ”grundrättigheten” hos klubben (platsen i serien, sekr anm.) varar, sägs att det beror väldigt mycket på vad som står i avtalet mellan klubb och tredjemand. När man upplåter spelrätten till tredjemand kan villkor här för ställas formulerade i avtal. För Brøndbys vidkommande bygger detta väldigt mycket på de relationer som finns mellan klubb-stiftelse-bolag. I andra klubbar är dessa relationer inte så nära varför man får förmoda att ett utförligare avtal kan vara att föredra.

DBU:s regler medger att även rätten att skriva avtal med spelare kan överlåtas från klubb till ett AS. Det innebär också att när t ex en ungdomsspelare finns på kontrakt så avlönas han av A/S även om han spelar i ”amatörklubben”. Alla spelare måste dock vara medlemmar i amatörklubben.

Det externt tillförda kapitalet anses utan tvekan ha påverkat verksamheten till det bättre. I och med det ökade kapitalet i verksamheten har man fått ett kvalitetslyft. Inte bara genom bättre spelare, men även professionella ledare i den ekonomiska verksamhet som

elitverksamheten de facto utgör. Samtidigt har Bröndby IF ca 450 frivilliga ledare som är verksamma i bl.a föreningens stora ungdomsverksamhet. De ideella ledarna ställer även upp vid Bröndbys A-lags matcher som funktionärer etc. För detta betalas Bröndby IF, som härmed också får intäkter. Alla klubbar fungerar dock inte lika bra som Bröndby som sannolikt har kommit längst.

Beträffande förekommande ersättningar/transaktioner mellan AS och förening har Bröndby den filosofin att AS finansierar t ex föreningens ungdomslags deltagande i turneringar utomlands. Även korvförsäljningen etc vid A-lagsmatcherna handhas i sin helhet av föreningen. Beträffande bidrag från det allmänna skiljer det från kommun till kommun. Bröndby IF erhåller bidrag till amatörverksamheten (kan ses som en besparing för den professionella delen), men t.ex Åhus kommun säger att föreningen där får klara sig själv.

På fråga om man får AS – skulle det innebära att den professionella verksamheten skulle fjärma sig från den övriga? blir svaret – tvärt om! Kapitaliseringen ökar konkurrensen och uppbackningen i föreningen. En förutsättning är att man har en bra ledning i proffsklubben då får man med automatik en bra idrott.

Hur många AS kan det bli? Finns det AS inom andra idrotter? Samt hur är förhållandet till börsen? På sikt kanske superligan har 2/3 av lagen i AS och högst 1/6 i div I. Beträffande andra idrotter är det svårt enligt att se om det överhuvudtaget är möjligt, ev handbollen men då krävs minst en tiodubbling av publikantalet, högre spelarlöner etc. Förhållandet till börsen beskrivs av utifrån Bröndbys perspektiv och det faktum att de var först. Härigenom fick man på nyhetens behag många aktieköpare då det var populärt. Framgent får man räkna med att fotbollen blir en del av underhållningsindustrin och att stora investerare intresserar sig för aktierna. Enligt engelska rådgivare anses att man bör ha en viss procent av ”portföljen” i idrottsaktier. Det framhålls även att det finns en kombination av olika faktorer som talar för idrottsaktiernas omsättning på börsen: 1) det är idag allmänt accepterat, 2) lättförståeligt, 3) rekommendationen finns om en viss procent idrottsaktier i portföljen, och 4) spekulationsaspekten.

De faror som finns är att kapitaliseringen kan driva upp lönerna som i sin tur tär på kapitalet. .... etc. Ett råd till klubbarna är att sörja för att funktionärerna har mycket god utbildning i ekonomi och budgetering. Ser man på de traditionella intäktskällorna består de av:

- 1) Entrébiljetter och TV-rättigheter (de hör ihop),
- 2) Merchandising,
- 3) Sponsorer samt
- 4) Transferintäkter.

Av dessa hänger 1 och 2 ihop med idrottsliga framgångar, 3 kan man hyfsat budgetera och 4 är farligt att budgetera för högt, dessutom påverkar en försäljning (intäkt) de förväntade intäkterna från 1 och 2. Om kapitaliseringen skall tjäna lönekostnader till mer än 40% går uppstår problem!

3. Finland

Förbundsområdet i Finlands Idrott (SLU) den 26 april 1998 behandlade ett framlagt förslag om "Professionalism inom Finlands idrott". Förslaget grundade sig på en utrednings-PM av den 17 mars 1998 med samma benämning, och utgår från en gränsdragning mellan den allmännyttiga föreningsverksamheten och den proffs- och affärsverksamhet som bedrivs inom den organiserade idrotten.

Av utredningen framgår att det f n finns cirka 20-30 idrottsorganisationer som bedriver affärsverksamhet och arrangerar idrottsverksamhet enligt i utredningen uppräknade principer. Antalet stiger hela tiden. I huvudsak är det fortfarande de allmännyttiga organisationerna som bedriver tävlingsverksamhet inom idrotten. Antalet allmännyttiga föreningar på lokal nivå är totalt ca 6 500. Enligt myndigheterna kan organisationernas idrottsverksamhet helt eller delvis betraktas som affärsverksamhet och inte som allmännyttig verksamhet.

Utredningen sammanfattar SLU:s och dess medlemsorganisationers riktlinjer och målsättning enligt följande:

Professionalism är viktig för idrotten och samhället

- ?? Professionalism är för många elitidrottare det enda möjliga sättet att nå den internationella toppen. Alla professionella idrottare strävar ändå inte dit.
- ?? De professionella idrottarna står till en stor utsträckning för den finländska elitidrottens internationella framgångar.
- ?? Målsättningen att bli proffs motiverar idrottaren att utveckla sig själv.
- ?? Framgångsrika professionella idrottare skapar en positiv bild av Finland utomlands.
- ?? De sport intresserade följer till stor del med proffsidrott.
- ?? Utvecklingen av idrott med hjälp av näringsverksamhet är en positiv sak.
- ?? Affärs- och proffsverksamhet inom idrotten skapar många arbetsplatser.

Bilden av den professionella idrotten i offentligheten motsvarar inte föreningsverksamhetens verklighet

- ?? Den professionella elitidrotten uppmärksammas mycket i massmedia. Därför får också negativa fenomen och övriga särdrag alltför stor uppmärksamhet i offentligheten. En del av fenomenen är typiska endast för affärs- och proffsverksamheten inom idrotten. Den bild som idrotten har i offentligheten motsvarar inte alltid den vanliga idrottsföreningens verklighet.

Särbehandlingen av allmännyttigheten skall inte tillämpas på affärsverksamheten

- ?? De bestämmelser som gjorts upp för att stödja och främja de ideella föreningarnas verksamhet gäller endast den allmännyttiga verksamheten. Samfund som bedriver affärs- och proffsverksamhet kan inte utnyttja de fördelar som gäller allmännyttigheten. Man måste välja mellan två system.

Ett stödsystem bör skapas för den professionella idrotten

- ?? Samhället bör skapa ett lämpligt stödsystem för den professionella idrotten med hjälp av vilket man tryggar den positiva utvecklingen och skapar en rättvis ställning jämsides med stödpolitiken för övrig kultur. Stödsystemet skall innehålla bl a bidrags- och skattepolitiska ställningstaganden samt utvecklingsplaner angående tävlingsplatser. Grundförutsättningen för stödsystemet är att idrottens etiska normer följs.
- ?? Då man skapar ett stödsystem är det viktigt att idrottsrörelsen förblir enhetlig bl a för att bevara gemensamma regler och normer.

4. England

Kommittén har genom en utsedd mindre grupp besökt och intervjuat representanter för Premier League och The Football Association, från vilka besök nedanstående information refereras.

4.1 Premier League

Premier League (PL) är ett bolag (*The Football Association Premier League Limited*) med 21 aktier, varav de i ligan ingående klubbarna har var sin aktie och The Football Association (F.A.) har en aktie, den s.k. Golden Share. Rent fysiskt sitter PL f.n i samma lokaler som F.A, men man har planer på att flytta ut till egna lokaler.

Enligt reglerna för PL (Sektion A:4) skall en klubb som har kvalificerat sig till ligan också "become a member of the Company by acquiring one Ordinary Share therein for cash at par". Klubb som lämnar ligan skall följaktligen överlåta (lämna tillbaka) aktien till ligan. Inom ramen för ligabestämmelserna skall även avtal upprättas med ligan och mellan klubbarna, i vilka man förbinder sig att följa allt från "the Laws of the Game" till mer eller mindre detaljerade föreskrifter avseende matcharrangemang m.m.

Idag utgörs 14 av de 20 klubbarna av ett Limited company (även de övriga har "ägare"). Eg. är bolagen en form av Holdingbolag som förutom fotbollsverksamhet även driver annan verksamhet. Så exv. Chelsea som är ett bolag "Chelsea Village" som äger hotell, köpcentrum m.m. Vissa bolag/klubbar satsar även på andra idrotter, t.ex Caspian, som äger Leeds United satsar även på ishockey och basket. Även Newcastle har tagit upp andra idrotter (rugby?).

De "gamla" klubbarna har eg aldrig varit några demokratiska organisationer. De var (och några är det fortfarande) oftast ägda av en eller flera privatpersoner, en familj etc, och hade inte sällan dålig ekonomi och dålig management. Engelsk fotboll hade under 80-talet en mörk period, från vilket det nya har utvecklats. En kombination av dålig ekonomi, sämre idrottsliga resultat och några stora uppmärksammade "fotbollsincidenter" (bl.a Heyseltragedin) lade grunden för en ny syn fotbollen.

Vad PL grundar sig på är främst TV-pengar. Möjligheten att lyckas med PL låg i att det fanns ett utrymme att tjäna mer pengar. Både TV-pengar och "börspengar". Men "money alone can't buy success!" – klubbarna har överlag blivit alltmer professionella på alla plan, inkl management och ekonomisk ledning. En följd härav har också blivit att även spelet/idrotten överlag har blivit bättre.

På fråga om den affärsmässiga verksamheten inneburit att klubbarna i mindre utsträckning ägnar sig åt ungdomsverksamhet, blir svaret att "they care even more". Inte minst genom en satsning på sk "youth academies", vilka klubbarna (inom ramen för av PL angivna regler) har startat och där ungdomarna förutom att få fotbollsutbildning även ges möjlighet att studera. Om man tittar på vilka klubbar som har lyckats är det de som värnar om helheten i vilken inbegrips ungdomsverksamheten. Manchester United anses av många ha den bästa ungdomsverksamheten.

För ”ungdomar” upp till 24 år finns (ett obligatoriskt) kontrakt som gör att dessa spelare är bundna till klubben och som möjliggör övergångsersättning. Man ser ”utbildningen” upp till denna ålder som en investering som ger rätt till någon form av kompensation. Man har ang denna fråga haft möten med EU-kommissionären van Miert, som är negativ till 24 års-gränsen.

På fråga om det finns något i utvecklingen som är negativt erhålls svaret att man kan skönja en ny sorts ”pressure in sport”. Newcastle kan vara ett bra exempel härpå, där ett ”annat tryck” som kanske inte har med fotboll att göra påverkar organisationen. Vilken är eg drivkraften – sport eller kommersiell verksamhet!

Slutligen några frågor om ideellt arbete förekommer i ”klubbarna”. Generellt är klubbfunktionärer anställda av klubbarna. Det förekommer dock sk volunteers, t.ex stewards (matchvärdar).

Vad beträffar medlemskap är traditionen sådan att fansen oftast är medlemmar i en separat Fan Association. Medlemskapet medför i dessa vissa ”medlemsförmåner” beträffande tillgång till matchbiljetter etc. Således någon struktur liknande de svenska klubbarnas medlemskap saknas!!

4.2. The Football Association, F.A

Organisation – struktur

För det första konstateras att flertalet av fotbollsklubbarna i England är bolag. Även organisationen i övrigt är organiserade i olika bolag. Själva FA är också ett bolag (*The Football Association Limited*) med 2000 aktier spridda bland klubbar, distrikt (42 Counties), underligor (t.ex PL), ett antal vice presidenter (vilket man kan bli om man suttit i en org´s styrelse i 25år), samt ”other affiliated members” såsom tex Oxford och Cambridge Univ, Armén, Flottan och Flygvapnet. FA har ett Council (träffas varannan måndag) bestående av 91 members som sköter ca 90% av regulations. Annual General Meeting (AGM=stämman) fastställer dock reglerna (??) FA genererar dock inte vinst till sina ”ägare” utan skall enligt statuterna reinvestera ev överskott i verksamheten, bl a för främjandet av ungdomsverksamhet mm.

Under FA sorterar tre ligor och totalt 310 klubbar:

FAPL – The Football Association Premier League med 20 klubbar (samtliga bolag)

FL – The Football League (bolag) med 72 klubbar (samtliga bolag)

FC – The Football Conference (numera ett bolag efter en uppmärksammat rättssak med klubben Stevenage) med 22 lag/bolag samt med tre ”underligor” (?) med 44, 88 resp 66 lag (av dessa är ca 10-20 % bolag).

Förhållandet mellan FA och underorganisationerna regleras dels genom FA:s Handbook och genom med FA upprättade avtal.

Under de 44 Counties finns ca 40.000 memberclubs varav merparten är sk amateureclubs.

Klubbarna

Det är fortfarande idag vanligt att en klubb ägs av få/enstaka ägare. T.ex har Arsenal "very few owners". Millwall är ett exempel på klubb med spritt ägande. För 8-9 år sedan släppts aktierna på börsen till ett nominellt värde av £20 - idag är värdet endast några penny.

Man vet idag inte med säkerhet vad som händer (vilka effekter som kan uppstå) med en klubb som har flera ägare. Det är för tidigt att säga om man måste sälja spelare etc.....

Manchester United är ett exempel på klubb/företag ("Manchester United PLC Ltd"?) där det dock fungerar mycket bra. Här kan man säga att det affärsmässiga tänkandet och sättet att arbeta också speglar av sig i hur idrotten sköts. Man United är den klubb som är längst framme. För dem är Champions League det främsta målet, Premier League kommer därefter och i tredje hand FA-cupen. Allt detta (prioriteringarna?!) sköts från en strikt affärsmässig utgångspunkt från PLC.

En annan typ av klubb är Crystal Palace (?) som nästan kan ses som en farmarklubb till italienska Inter. Vad händer om klubbar är korsägda, t.ex vad händer om Inter får problem?? Inom FA (dvs i England) finns dock regler för ligorna som säger att man inte får äga mer än 10% av en farmarklubb.

Ungdomsverksamhet mm

FA ser till att det finns sk "Centers" för ungdoms fotboll (ca 45 ungdomar vid varje center). Premier League-lagen har sk academies med upp till 30 ungdomar i varje. För ungdomsverksamheten sätter FA upp riktlinjer som är lika för alla klubbar. På semi-proffsnivå finns endast 4-5 klubbar som kan driva en "academie" enligt de riktlinjer som är uppställda.

En effekt som man trodde skulle komma av Bosmandomen var att klubbar skulle börja att köpa upp spelare. Denna effekt har uteblivit – istället har det blivit det motsatta, dvs man har satsat ännu mer på utbildning av egna spelare (Youth academies).

En viktig fråga pga att det har kommit in så mycket pengar i verksamheten är att den interna bestraffningsordningen kan ifrågasättas. För att motverka detta har man avtalat om ett skiljeförfarande enligt gängse juridiska regler.

Bidrag från det allmänna? – m.m

På rubricerad fråga anges att det varierar mycket från den ena local authority till den andra. Det mesta i finansieringsväg bygger dock på någon form av sponsoring. Det finns klubbar som går i partnership med kommunen, dvs kommunen äger arenan och tillsammans driver de fotbollen.

Det gavs ett intryck av att klubbarna (inom FA) idag är bättre och mer proffsigt skötta. Det är dock svårt att säga om detta också påverkar "gräsrotsfotbollen".

Slutligen framkommer att amatörfotbollen har stort inflytande på FA – och att de alltid är tveksamma till proffs och till hur pengarna används!!

TV-rättigheter – förhandlingar härav handhas av respektive liga.

Obestånd – beträffande klubbar på obestånd säger reglerna att endast om nya ”ägare” skjuter till pengar så får man vara kvar. Annars åker man ner i hierarkin till ett ställe där det finns plats!!

5. Exempel från övriga Europa

För att få en tydligare bild av situationen runt om oss har kommittén för avsikt att även inhämta ytterligare information om förhållandena i främst Tyskland och Holland. Dessa båda länder har en föreningsstruktur som är snarlik den skandinaviska med medlemsuppbyggda föreningar. Det nedan angivna är i huvudsak hämtat från div media och genom samtal med bl a medarbetare inom EU-kommissionen (Sport Unit).

Av div tidningsklipp (bl a Financial Times 1997-11-28) framgår att debatten i **Tyskland** i många stycken påminner om den svenska. De stora fotbollklubbarna önskar få överföra elitverksamheten till Aktiengesellschaften (AG) och dessutom börsintroduceras. Det tyska fotbollförbundet (DFB) har dock hittills haft ett ljumt intresse härför då man officiellt säger att risk finns för en splittring av tysk fotboll och att gapet mellan små och stora klubbar kommer att öka. I oktober 1998 förväntas DFB ta ställning till om klubbar skall få transformeras till AG.

Även i **Holland** pågår en process om att tillåta rena idrotts-AB. Enligt ovan nämnda artikel finns intresse från flera klubbar att få en förändring till stånd av Hollands Fotbollförbunds regler som idag säger att klubbar inte kan vara ett aktiebolag. En av de riktigt stora (och mest välmående) klubbarna, Ajax Amsterdam, har dock hittills visat svagt intresse härför. ”A flotation, argues Ajax, would provide only capital – and that is the last thing the club needs”.

Ang förhållandena i **övriga europa** påminner Italien till viss del om England med klubbar som ägs av kapitalstarka finans- eller industrimoguler. De italienska klubbarna (bolagen) har dock inte i samma utsträckning som de engelska klubbarna lyckats med ”kommersialiseringen” såsom merchandising etc. Även i Spanien och Portugal förekommer privatägda klubbar om än att Barcelona är en förening med 104.000 medlemmar. I Frankrike har man också förhållandevis sent börjat att se fotbollklubbar som företag som kan köpas. Således ägs numera Paris-Saint-Germain av det franska televisionsbolaget Canal Plus och Olympique Marseille av bl a Adidas styrelseordförande.

Bilaga 3

Exempel på befintliga bolag inom svensk idrott

Inom ramen för kommitténs arbete finns en ambition att göra en kartläggning av befintliga bolag inom idrottsrörelsen. Hittills har endast uppgifter inhämtats från några SF, varför sammanställningen nedan är ytterst fragmentarisk. Inte heller har särskilt beaktats i vilken utsträckning bolagsformen används för anläggningsdrift. En fråga som måhända ligger utanför kommitténs uppdrag.

1. De stora lagidrotterna

Sedan lång tid tillbaka har det förekommit att föreningar av olika anledningar har knutit till sig ett helägt eller delägt bolag. En av orsakerna härtill har varit att skilja den idrottsliga verksamheten formellt juridiskt från en mer eller mindre riskbenägen näringsverksamhet. Ett annat skäl har varit en övertro på att man genom att komma in i momssystemet härigenom skulle vinna ekonomiska fördelar. Något som RF redan i mitten av 80-talet varnade för med tanke på de oklarheter som uppkommer i relationen mellan AB och förening med avseende på ”interna” transfereringar.

1.1. Ishockey

Av samtliga tolv elitserieklubbar i ishockey är det bara tre som inte har ett bolag knutet till sig (uppgifterna avser 1997). Inget av bolagen sysslar med bingo, biljettförsäljning, tävlingsarrangemang eller spelaravtalsfrågor. I de flesta fall driver bolagen servering och/eller reklam-, souvenirförsäljning.

I endast ett fall (AIK) ägs bolaget i majoritet av andra än föreningen själv. I huvudsak utgörs dessa ägare av föreningsmedlemmar och personer med nära anknytning till föreningen.

Även klubbarnas intresseorganisation, Svenska HockeyLigan, har ett AB som i huvudsak handhar gemensamma sponsor/reklam/marknadsföringsfrågor.

Under elitserienivå finns åtminstone ett känt fall med AB. Lidingö HC, som har ett samarbetsavtal med ett fristående AB, vilket inte har tagit över ishockeyverksamheten, men där dock spelarna är anställda. Föreningen överlåter genom samarbetsavtalet vissa rättigheter till bolaget.

1.2. Fotboll

Även inom den svenska fotbollen förekommer bolag. Flera allsvenska klubbar har bildat sk försäljningsbolag där namnrättigheter, reklamrättigheter mm placerats. Så finns t ex IFK Göteborgs Promotion AB, MFF Service AB m.fl.

Dessa bolag är helägda av föreningarna.

Andra typer av bolag är sådana där anläggningar placerats och verksamheten utgörs av driften av denna/dessa.

1.3 Handboll och Basket

Vid förfrågan hos Handbollförbundet uppges att de endast känner till ett fåtal bolagsbildningar inom svensk handboll. Ett exempel är Polisen/Söder som har bildat ett gemensamt ägt AB för samarbetet med ett gemensamt elitserielag. Vidare nämns att IK Sävehof och Önnereds HK driver sina eget byggda hallar i bolagsform.

Inom Basketbollförbundet fanns fram till och med 1997 ett AB knutet till flerklubbsatsningen i Skåne, där ett flertal klubbar tog initiativ till bildandet av Heta Skåne. I anslutning till KFUM Uppsala BBK finns även ett AB för sponsring och marknadsföring.

.....

2. Individuella idrotter

Någon vidare analys av hur det förhåller sig inom de individuella idrotterna har ännu inte gjorts. Det kan dock konstateras att bolag förekommer även här. Vi har lyssnat med

företrädare för skidsporten och motorsport och konstaterar att bolagsformen finns både för de aktivas egen verksamhet och för genomförandet av arrangemang.

2.1 Skidor

Inom skidsporten har funnits och finns några elitaktiva som har bolag (AB) för sin ekonomiska verksamhet. I huvudsak har dessa bolag handhaft reklam/sponsoring och marknadsföring. Den aktive har självfallet varit medlem i en skidklubb och också innehaft licens för denna.

Bolag förekommer också som en del av organisationen för Vasaloppet.

2.2 Motorsport

Inom motorsporten har det sedan lång tid tillbaka varit vanligt att tävlande på elitnivå antingen är anställda av ett särskilt bolag (stall) eller att man själva driver sin tävlingsverksamhet i ett eget bolag. Formellt representerar föraren en motorklubb i vilken man är medlem och för vilken man har licens.

Stora tävlingar såsom Svenska Rallyt har valt att lägga arrangemanget i ett AB.

...../..